

Kmetijske in rokodelske novize.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

N° 1. V frédo 5. Maliga Serpana. 1843.

Osnanilo.

Uzhenosti, umetnosti in snajdenja so se v kratkih letih tako rasfhirile, da kdorkoli s njimi naprej ne hiti, ne posnema, kar so drugi koristniga snajdli, ampak se terdovratno stariga dershi, gre rakovo pot, vsaki dan méjn sna, se v sdajnim obrusenji svetá ne snajde, v frédi svojih rojakov, snanzov ino prijatlov si nesnan ptuj deshélez sdi, in si ne more nikakor pomagati.

Slasti krajnskim kmetam ino rokodelzam, kateri se ptujih jesikov niso uzhili, se tako godi. Kar vidijo, flichijo ali berejo, snajo posnemati, tóde malo, kir li po redkim svunaj deshele grejo, in malo berejo, kir ptujih jesikov ne rasumijo, in v krajnskim jesiku svunaj molitviz nizeh pifaniga ni. Slasti te issnani s vfm, kar so uzhenosti in umetnosti njim koristniga snajdile, jim pokasat in jih napeljat, kako se s nar majnsim persadjanjam vfako delo opravi, kako in kje snajo svoj perdelk s pridam v dnar spravit, kako in kje snajo sa se potrebne rezhi, to je orodje, shivesh, obleko in t. d. po zeni si previditi, kako verte obdelavati, — drevje ravnati, saditi, zhediti, in zepiti, kako zhbélize, shidne gofenze (sviloprejke), domazho shivino in perotno ravnati, sploh jim pot kasat, po kateri hodivshi bojo bres velikiga persadjanja s-hajali, febi in svoji drushini bolj ohlapno shivljenje pervaofhiti samogli, — kmete in rokodelze opomniti nemarnost, nerodnost in fhkodljivih navad, ktere njih stan nar vezh grené, jim navod dati, kako snajo svoje sdravje, tá nar vezhi dar boshji perhraniti, in si milo shivljenje dolgo obvarvati, je namen téh noviz. Kmetovske in rokodelske djanja, ktere se v drugih deshelah drugazhi, kakor per naf opravljajo, bodo rasfojene, koristne navetvane, méjn koristne odsvetvane. Nove snajdenja bodo rozho osnanjene, pa tudi rasfojene, zhe so posnemanja vredne ali ne.

Kmetijske in rokodelske v slovenskim natifnene bukve (knige) bodo svefo pregledane, in njih vrednost poshteno prevdarjena. Vfe vikfhi poslave in povelja kmetijstvo in rokodelstvo sadevajozhe, tudi osnanila v téh rezheh bodo tukej rasglafene.

Skerbno si sheli vfakktiri Krajnez posnati svojo krajnsko deshelo, se issnani s imenitnimi rojaki, ino svediti imenitne prigodke svojih sprednikov. Te shelje spolniti bo posebna skerb nafha.

Sa fklep bo nafledval shitni kup vfakiga tjedna v Ljubljani ino v Kraju.

Is tega sapopadka je lahko sposnati namen, zilj in konz téh noviz, namrezh poduk in napeljevanje kmetvavzov in obertnikov ali rokodelzov si svoj stan kolikor je mogozhe shotljhati; ne pa dobizhke s njimi ifkati, pa tudi ne famo krajnschine uzhati, ali krajnski jesik zhistiti. V pomankanji krajnskih befedi si bomo enako Rimzam, Nemzam, tudi Zheham, Rusam, Poljakam ptuje befede spofodili. Satorej bo njih kup prav nisek, pa tudi ne bode mogozhe perjasnim pomagavzam truda obilno plazhvati, ampak z. k. Drushba krajnskih kmetvavzov, ktera se je pogojenja téh noviz lotila, in njih spèzhanje nase vfela, ima vfe upanje do svojih zhaftitih deleshnikov, kterim poboljšhanje stanu kmetvavzov in obertnikov na ferzu lesi, da ji bodo v vfm pripomogli, namenjen zilj dosezhi. Vfaka pomozh bo hvaleshno vseta, in po vrednosti s imenam pifarja natifnena.

Vfakktiri poduk v zhistenju jesika ali v drugi rezhi naf bode rasvefelil, in nam sa snaminje veljal, da se te novize prijasnih deleshnikov rasvefelé.

Te novize pridejo vfako frédo na dvéh zhetertnih listih v Ljubljani na svitlo. Plazhujejo se v pifarnizi z. k. kmetijske drushbe v hifhi 195 v Salendrovi ulizi bliso Brega; sa Ljubljano in sa tiste, ki jih ne dobivajo po pófhti, sa zelo leto s 2 fl., — sa pol leta s 1 fl.; prejemitjejo se pa pri natifkovavzu na Bregu Nr. 190. Po pófhti veljajo sa zelo leto 2 fl. 30 kr., — sa pol léta 1 fl. 15 kr. Po vfih z. k. pófhtah se snajo dobiti.

V Ljubljani 24. Maliga Travna 1843.

Lit sa pokufhinjo.

Sazhétek isdájania je 5. Maliga Serpana (Juli) 1843.

Kako se imájo nashe kmetije popravljati, de bo práv?

Ljubi kmetje! v svojim shivlenju toliko od kmetovskih poprav govoriti slišite, de bi se skoraj zhuditi mogli, kako de je she mogozhe, de se na tém ali unim kmetišhu (Gut) she kaj popraviti da, na katerim si je priden gospodár shé trideset in vezh let prisadeval, svojo kmetijo popraviti, ako bi ne bile misli od teh rezhi tako raslozhne in ko bi ne bilo tako raslozhnih rezhi, ktere se popravljati dajo.

Zhaf in okoljstave kmete vezhkrat zló k naprotnimu ravnanju silijo, pa vunder si je shé sleherni kaj popravil, ali domisljuje si saj, de si je. Eden prekoplje svoj travnik in ga predela v polje, drugi je sa pomnoshenje klaje skerben, tretji prerahljá pušto semljishe in predela ga v vinograde ali ga pa s murbljami (Maulbeerbäume) ali s sadnim drevjem obsadí.

Vsi imajo prav, zhe take poprave le kaj zhasa terpijo, zhe manj veljajo, kakor denarjev vershejo, zhe se okoljnoštim zéliga kmetišhtva, kterih nihzhe is nemar ispušiti nesmé, dobro dajo in zhe so prihodni obilnišhi pridelki israjtani.

Vidili ste shé gotovo, de je gospodár kmetišha, de bi njivi mozhvirnost odvsél, grabne skopal, ki so bili koristni, ki so se tudi mnogo lét koristne iskasali in umnost in pridnost gospodarja kasali. Na mokre leta je vezh fufih sledilo, grabni so se podfuli, prihodni kmet koristi ni sposnal, in ker je mislil, de so nepotrebni, jih je dal safuti. Oralo se je sopet tam, kjer poprej ni bilo mogozhe.

Drugi kmetje mislijo, de svojo kmetijo popravijo, zhe svojo shivino pomnoshijo, ali zhe si boljših, koristnišhih shivalsh omisljó. Prav imajo, zhe so le tudi skerbéli, boljšheji shivini tudi bolji in mozhnejši klajo dajati in si rasun tega tudi planinsko kmetijo tako popraviti, kakor se poboljšhati dá, zhe se ali na pomnoshenje in poboljšhanje pridelaniga sená ali na poboljšhanje mozhnih pridóbkov in boljšhi ofkerbljenje shivine gléda.

Pa zhe so poprave v našim kmetovanju she tako mnoge in tudi biti snajo, bodete vunder našhih misel, de vsaka poprava le v dolgo terpezhim poboljšhanju semljé, v pomnoshenju in poshlahtnenju (Veredelung) pridélkov in torej tudi v tem leshi, de vse kmetovanje tudi vezh vershe. Zhe tega is nemar ne spuštite in tudi to dofeshete, smete ferzhno rezhi: „Jest sim svojo kmetijo popravil.“

Semljine (Gründe), ktere vi obdelujete, so njive, vinogradi, reja murbelj in sadja, travnizi, pashe (s planinami) in gojsdovi. Sleherno téh hozhe po svojim obdelovano biti; vse se pa poslédnizh vunder véshé na eni strani na dobro posnanje persti, njenih delov, njene lége, na

drugi strani pa na posebne potrebe mnosih selfh s pogledam na perst, légo in osrazhje (Klima), kakor tudi na pametno obdelovanje, na shetev ob pravim zhasu, na daljšhi oshlahtnenje sa potrebovanje ali rabo in prodajanje. Raft in rodovitnost selfh je vse, kar semlja, osrazhje in pridnost isdá.

Kadar se gléda, zhe je semlja sa rejo eniga ali drusiga selfha pripravna ali ne, je tudi na tem veliko leshézhe, kako se imajo semljishe (Grundstücke) eno proti drusimu; zhe se dá nekaj od njih bolj sa druge rezhi vpotrébovati ali ne; sakaj pri obdelovanju kakiga semljishe bi se imélo vselaj na kraj ali mésto gledati, na kterim leshi.

Kmetu so k pomnoshenju rodovitnosti njiv, travníkov in pasih zhvetérne gnojila (Düngungsmittel) od shivalsh, selfh in od persti dane. Pa vunder ne smé is nemar spuštiti, de móra sleherni, kdor hozhe svojo kmetijo ref popraviti, s pripravljenjem gnojá sazhéti in de se tudi gnojá prav poslushi. Gnojishe je sa kmeta prava slata jama; sakaj bres dobriga in obilniga gnojá se ne dajo ne rodovitne njive ne obilne shétve, ne debéle klaje, ne dobri travníki in pashe sa dolgo zhasa pridobiti.

Škufheni kmet, ki sna misliti, prav dobro vé, de se selfha nefkonzhno po vlašnosti persti vershejo, s pogledam na terdnost njenih délov (Theile), njene delavnosti in mozhí vlašnosti in toplote in drusih rezhi, ki so s perstjó smeshane, po njeni visheji ali nisheji legi, — proshi ali bolj sakriti, — po rasprostenju hribov in dolin in poslédnizh po tem, kako semlja visí. Kmet, ki bi samo po vlašnosti naverhne njivne persti mozh semlje sodil, ne gledezh na vlašnost spódné persti in osrazhja, bi se marfikadaj smotiti vtegnil. Bolje je po tém, kar vsa raft selfh isdá, rodovitnost semljé soditi; sakaj v tém se vsi delavni usroki sedinijo. Skoraj bi ne bilo tréba opomniti, de se zhes tó le po bolj dolgi skufhinji prav soditi more; sakaj tista semlja obrodí v fufih in mokrih létih v zhasih vse drugazh, in le mnogo tazih skufhinj naf bode prav poduzhilo.

(Dalje sledi.)

Kogá so drushbe sa obertnost?

Káj je njih namen sploh in koliko dobriga se smé slasti našha deshela od notrajno - avstrijanske drushbe sa obertnost nadjati?

Od Ant. Samafa.

Nihzhe nemore tajiti, de ste se v poslédnih létih vse ofrézhajozhiga mirú kupzhija in obertnost (Industrie) tako povsdignile, de ste nam shivesh in delavnost dale, kakor ju samo blagoslovi mirú dati morejo. Obertnik (Gewerbsmann) sdaj vezh negléda po navadi v pervi sofejki svoje

dela spezhati — prisadeva si, v daljnih krajih svoje blago na ogled postaviti, da bi si morde skosi obilnejši prodajo ali vézhji zéno vézh dobizhka pridobil. Dobro nadelane zeste prekrišajo našo lepo domazhijo, urnejši vóshnja blagá se terja in godí, nove fredstva (Mittel) se ismishljavajo, kupzhijo oshivit in zhasa si prihranit — te shume dobrotniga stvarnika, katero nam je sizer k neograjeni pa vunder povéstni rabi — slehernimu v njegovim poklizu — dal. — Leta moshke starosti in polne delavne mozhi naglo preidejo — kdor sadej ostane, pridniga vezh ne doide, ki dobro premisli, kogá sadajni zhas hozhe; in prekofani od sofédov, ki se po vólji kúpzov sa prodajo svojiga blagá ravnajo in po mogozhosti svoje déla islikati si prisadevajo, taki pri ljubi stari navadi — bres kruha — bres saflushka — sami s seboj in s svetam nedovóljni ostanejo, kakor de bi zhasi vezh ne bili tisti, kakor de bi eden drusimu delo is rók tergal i. t. d.

Ref je, de so zhasi minili, ko so ljudje rasun drasiga plazhila tudi dobre beséde dajati mogli — de bi poslédnizh blago tako dobili, kakor se je tistimu narbólj sdélo, ki ga je isdélal, zhe je ravno kúpez lepshi podobo, barvo ali bolj lizhno isdélanje napovedal. Šaj vi sami, ljubi kmetje, pri svojih potrebah orodja, oblék in drusih rezhi rasun dobróte tudi lizhno isdélanje hozhete iméti in ljudi poiskati snate, ki narbólj po vasbi volji delajo. — Kako pa ti delavni, vedno v velike opravke sakopani rokodelzi svoje déla popolnijo in tako vezh ispezhajo? Samo skosi skerbnó pregledovanje popolniga blagá, skosi skušnje, skosi mushtre, koristne bukve in podobshine — poslédnizh skosi vedosheljnost in prisadevanje, neprenehama se potruditi, svoje blago tako isdelati, da najbolj vajeñ snadnik (Kerner) nobene poprave ne more vezh mogózhe misliti. Zhe ima vedosheljni rokodelnik te rezhi pred ozhmí, zhe s svestim, poboshnim serzam in vestjo pridnost in ljubessin k svojimu stanu sdrushi, se bo kmalo skosi domazho premoshnost pred mnoshizo delavzov iskasal, ki se prasne vere in ostudnosti pred vsako novo, ako ravno dobro pohvaleno rezhjo, terdno dershé; skerbél bo, svoje otroke sгодaj v tem poduzhiti, zhesar se sam v svoji mladosti v manj frezhnih okoljnostih ni mogel uzhití, sa poduk in tisto daljno isobrasenje, katero se v sholah sa mladost, ki se k rokodelstvu pripravlja, v vsih poglavitnih mestih nashe domazhije tako lepo uzhi, bo skerbeti mogel, sebe in svoje bo pred nefrezho sagotovil in poslédnizh se bo zhasen od svojih blishnih is tega svetá lozhil. Pa sleherni nima potrebne umnosti in priloshnosti si dobizhke sa svoje opravke, rasprodajo, mushtre popolniga blaga, bukve sa poduk omisliti, — in kakor je mlado drevésze bres varha vsaki nesgodi (Unbild) prodano, zhe ga nihzhe ne ofkerblja in podpera — tako so se

povfodi moshje v vsih zhasih in povfodi nasfli, ki so se skosi podnemanje in poduzhenje rokodelzov od opravil svojiga pokliza oddihnili; frezhne so se iméli, zhe so kjé kaj dobriga na dan prinесли, kar je bilo nesnano in novo in h koristi vsih vpotrebovano bilo. Tudi nasha deshela je iméla moshove s tako shlahtnimi serzi imenovati. S hvaleshnostjo se she marsikdo ismed rokodelzov naslhiga zhasitiga barona Shige Zojsa spomni, kakor patra Gabriela Grubarja, ki nekadañ nobene priloshnosti nita memo spuštala, vsako glavo isobrasiti, ki je kaj dobriga obetala, in jo s teshavnimi déli sosnati in ji mushtre nove sorte podati. S posebno ljubeshijo sa isobrasenje rokodelskiga stanu v rifanju sta oba rajnka uzhenika rifanja na nedéljski sholi, Andrej Herlein in Vinzenz Dorfmeister v dolgi pridni flushbi veliko storila. Koliko she shivih umetnikov in rokodelzov je njih nevtrudenimu napeljevanju sa ta pripomozhek vsakimu obertniku tako potrében hvaleshnost dolshnih!

Kar so pa pred létmi le posamešni moshovi v malim storili, sa to se je v danashnim zhasu v vézhji obshirnosti drushba od vézhjih mosh sbrala, kéto nasfh dragi in visokozhaseni zesarfski knes ali prinz, Nadvojvoda Joan v Gradzu prezhuva in vlada, in kteriga naj nam Bog she dolgo dolgo ohrani!

(Dalje sledi.)

Opominanje, zheske kolovrate delati, in se uzhiti na-nje presti.

Snano nam je, de Zhehi lepshi platno delajo, ko mi, pa ga vunder zenejsi predajajo, in tako nam dobizhke, ktere smo kedaj is platna imeli, prevsamejo. Tó samorejo s svojim kolovratam, kateri ima pred nasnimi kolovrati te dobre lastnosti, de dosti nagleje vlezhe, in manj vtrudi, de se na-nj vezh in lepshi preje s enaliga prediva naprede. Ohlanzi na tém kolovratu spredeni dajo lepo terdno tanzhizo, veliko daljsi v niti od nasnih ohlanzov. Nevirni pridí sim, kjér jih dosti tako prede, de se preprizhasfh, áe je ref, kar se ti dopoveduje! Pervoshilo bi se nasnim rojakam (Landsleuten) ali prav rezhi rojakinjem, de bi se sploh na take kolovrate presti lotile, in navadni kafni kolovrat opuštale. Pride-lana lepshi tanzhiza in vezhi saflushek bota njih netrudi prid možhno podbodla, in krajn-skimu platnu nekdanjo imenitnost spet sadobila.

Poskufite, sazhnite presti ino kmalo boše preprizhane, de ni zupernija, de kar drugi sajo, se tudi vé upate nauzhiti. Nar pervo je pa treba skerbéti, de se nasni deshefski kolovratarji loté zheske kolovrate delati, in po taki zeni predajati, katero je nepremoshnim kmetam prefezhi mogozhe. Na Zheskim veljá s vsemi gre-

béni sedem petiz; Ljublanški šugar Köhrer, kateri jih nar bolj vé delati, ga ne naredi spod petih goldinarjev; tode je lizhen, terden in sveštó po muštri narejen. Deshelni kolovratariji ga bodo snali dati bolj po zeni, kakor je upati, zhe fi lih ne bo tako lizhen, de bo li terdno in sveštó po muštru narejen. Muštrov je vshe vezh v Ljubljani; v kanzlijo kmetijske drushbe ga sna vfakkeri priti pogledat.

Z. k. kmetijska drushba bo po tém imé vfaziga, kdor se bo ta kolovrat sveštó posnemati nauznil, in kup v téh novizah rasglafila.

Domazhe pergodbe.

(Hvála pridnih ofkerbhavzov fadniga drevja in murv.) Zefarfka, kraljeva drushba krajnskih kmetavzov je v spomladanskim sboru leta 1841 kmetam, kateri se s pridnim fajnem ino ofkerblienjem fadnih drevé in murv poslavijo, freberne svetine podeliti fklenila. V sboru 10. velikiga travna 1842 je naslednih devet kmetov te zhafti vrednih sposnala, in jih odeliti velila:

- 1) Shmona Hafnerja is Form, v Lofhki Komefji.
- 2) Gregata Sadufhaka is Tuinz, v mekinfki Kom.
- 3) Janesa Pengava is Nofhz, v mekinfki Kom.
- 4) Martina Janzhizha is Hudne, v Ponovifhki Kom.
- 5) Franza Janeshizha is Labave, v Ponovifhki Kom.
- 6) Jurja Dekleva is Prema, per Postojni.
- 7) G. Janesa Dolenza is Vipave.
- 8) Gregata Gofifha is Zherniga verha, ino
- 9) Gregata Hladnika is Loma.

(V Strasifhu) per Shémpétru (Schrottenthurn) v kapélizi na levi strani vífi velik pleháfi korz; — pod njim na zherni tablici je tá napif:

V letu 1816 je bila semlja tako nerodovitna, de fo revni ljudje v letu 1817 tako stradali, de fo po vezh krajih travo in otrobe jedli, in od lakote merli. Od kerfhanfke ljubeshni ushgani, fo se v' tej fofefki dobrotniki snafhli, kir fo s tim korzam petdesetim nar bolj potrebnim v Strasifhu tako imenovano Rumfortorfko shupo deliti pufili in fo jih tako v narchujfhim zhaftu preshiveli. Prez po tej hudi letni pa je Bog semlji tako rodovitnost dal, de je shito na tak dober kup prifhlo, kakor pokashe sdolej sapifana

Shitna zena v letu 1817 Shitna zena v letu 1818
pred shetvijo. pred shetvijo.

	fl.	kr.		fl.	kr.
1 mirnik Pfhenize .	6	—	1 mirnik Pfhenize .	1	40
1 „ Ershi . .	4	30	1 „ Ershi . .	1	18
1 „ Jezhmena .	3	10	1 „ Jezhmena .	—	54
1 „ Profa . .	3	15	1 „ Profa . .	1	30
1 „ Turfhize .	4	—	1 „ Turfhize .	1	—
1 „ Ajde . .	7	—	1 „ Ajde . .	1	—
1 „ Ovfa . .	2	—	1 „ Ovfa . .	—	40

H vezhnimu spominu boshje pravize in boshjiga ufmljenja ta korz tukej vífi.

Svunajne povesti.

Duhovni gospod Franz Pirz, Misijonar per Divizi Mariji na Michiganfkim, v Ameriki, je pifal:

I. kaj v Ameriki s smersnenim krompirjem storijo, ino

II. kako tam koshuhovno po leti pred moli obvarjejo.

Njega pifanje je nasledniga sapopadka:

Dofikrat fim flifhal prafhati v svojim ozhetiftnu (Vaterland), kako bi se dal smersli krompir fkorifiti, pa kar se

spomnim, nihzhe ni snal boljihga svetvati, kakor ga v gnoj vrezhi, kir ljudem in shivali fškodliv, sa savshiti ni.

Stara Indijanka, od mene kerfhena, mi je na to prafhanje dopovedala, de v njenih krajih po simi, ki semlja po pet zhevijov premerane, krompir svoj fkos edini pridelik, v semlji pokopan do pomladi per miru pufié, de otaja, ino ga sa feme imajo. Zhe jim pa sa jed namenjen smersne, nima nizh v febi, kir fhe tako terdo smersnen krompir v vrelo vodo vershen in naglo fkuhan se od nesmersneniga v dobroti nizh ne raslozhi. Jesh fim to koj fkufl, in se prizrhal, de je ref. Smersli krompir v semljo pokopan se otaja, in je dober sa feme. To vediti, bi snalo Krajnzam vfhezhi biti, ker tam toliko krompirja fadé, de nimajo dofi hramov sa spraviti ga, in pred smerslino ohraniti.

Poleti 1836 mi je vezh tizev in kushuhovnih svir, ktere fim bil sa Ljublanfki Museum namenil, mol popolnoma ventat. Nato fim koshuhniga tergvavza is Kanade poprafhal, kako on koshuhovno pred moli obvarje. On dene koshuhovno, bres raslozhka vstrojeno ali firovo, spomlad v prasen shganjski fod, in napolnen fod terdno sabije, de fapa ne vun ne noter ne more. Duh shganja obvarje tako koshuhavno pred vfo fškodo. To fredsvo sna krajnskim kersnarjem in koshuharjem prav priti; sna biti, de bi se koshuhovne, ktere firoji, ako bi bilo shganje permfhano, moli ne lotili.

Smél.

(Sredsvo fadesh pred bolhami obvarvati.) Kjer fadesh fejeff, ofjano semljo tako možno s zeglavo moko potrofi (to je s drobno stolzhenim zeglam,) de fo tla rudezhe. Tako tudi fiori po presfajenim fadeshu. Ne ena bolha ne pojde bliso; sraven tega bo zeglova moka tudi k rafti fadasha veliko pripomogla.

Napoved kmetijskih bukev (knig).

Na prodaj v Ljubljani per bukvarju Gospodu Lercharju na starim tergu:

Krajnski Vertnar, ali Poduzhenje v kratkim velikofadnih drevé sarediti, jih s zeplenjam poshlahtniti, in lepe verte k velikim pridu safaditi. Na svetlobo dala zefarfka kraljeva drushba kmetijstva na Krajnskim. Spifal Franz Pirz, fajmofhter per f. Jerneji v Pezhah. V Ljubljani 1834 — 1835. Svesan sa 24 kr.

Per shl. Gosp. Kleinmajerju:

Krajnski Zhebelerzhik, to je: kratko poduzhenje Zhebe rediti, in s njimi prav ravhati. Is lastnih fkuflin spifal v nemfhkim in tudi v krajnski jesik preftavit dal Juri Jonke, Zhermofhnifhki fajmofhter na Kozhévfkim. V Ljubljani 1836. Sa 12 kr.

Shitni kup					
perviga tjedna Maliga Travná.					
U Ljubljani.	fl.	kr.	U Krajinu.	fl.	kr.
8. Mal. Travná.			10. Mal. Travná.		
1 mirnik Pfhenize*)	—	—	1 mirnik Pfhenize .	1	35
1 „ Ershi . .	1	2	1 „ Ershi . .	1	2
1 „ Jezhmena .	—	—	1 „ Jezhmena .	1	5
1 „ Profa . .	—	56	1 „ Profa . .	—	53
1 „ Turfhize .	—	—	1 „ Turfhize .	1	3
1 „ Ajde . .	—	56	1 „ Ajde . .	—	58
1 „ Ovfa . .	—	39	1 „ Ovfa . .	—	40
1 „ Sorfhize .	—	—	1 „ Sorfhize .	1	12

*) Mirnik se imenuje tudi fškaf, polovnik, pol vagána. (Vagán, ein Metzen.)

V Ljubljani. Natifnil in saloshil Joshef Blasnik.

16)

Pränumerations - Ankündigung

auf die neue vaterländische Zeitschrift in krainischer Sprache

unter dem Titel:

Kmetijske in rokodelske novize.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

Das landwirthschaftlich-industrielle Wochenblatt beginnt mit dem 5. Juli d. J. den ersten Jahrgang, für welchen hiermit die Pränumeration eröffnet wird.

Die Tendenz dieser krainischen Zeitschrift ist: Belehrung unseres Land- und Gewerbsmannes im Fache der Industrie und Landwirtschaft. Die k. k. Landwirtschaft-Gesellschaft immer beflissen, die Landescultur nach Kräften zu fördern, ist nunmehr durch die Herausgabe des Wochenblattes in die angenehme Lage versetzt, mit dem der deutschen Sprache größtentheils unkundigen Landmanne unmittelbar verkehren zu können und dadurch in den Stand gekommen, durch dieses Organ nützliche Kenntnisse zu verbreiten, das Erprobte und Wissenswerthe zum Gemeingute zu machen, nachtheilige Verurtheile zu bekämpfen, mit einem Worte: landwirthschaftliche Industrie nach Kräften fördern zu helfen.

Da aber diesem Zwecke nur dann entsprochen werden kann, wenn eines Theils die Redaction der „landwirthschaftlich-industriellen Neuigkeiten“ durch vorzügliche und zweckmäßige Aufsätze unterstützt, andern Theils für die möglichste Verbreitung der Zeitschrift in unserm Vaterlande sowohl als auch in den slavischen Nachbarländern, durch allgemeine Publicirung derselben, Sorge getragen wird, so ergeht von dem gefertigten Ausschusse, als Redaction des Blattes, mit dieser Ankündigung an alle verehrlichen Herren Mitglieder der k. k. Landwirtschaft-Gesellschaft und des inneröster. Industrie-Vereins, so wie an alle Vaterlandsfreunde und alle Landwirthe überhaupt, die dringende Bitte um eine freundliche Unterstützung dieses gemeinnützigen Unternehmens, welches auch allen slavischen Landwirthen, welche unsere Sprache verstehen, ein mehrfaches Interesse darbiethen dürfte.

Nur durch das Zusammenwirken vereinter Kräfte kann dieser erste Versuch, unsern Landleuten in den freien Stunden der Feierabende und Festtage eine nützliche Unterhaltung in die Hände zu geben, gelingen, allmählig an Kraft gewinnen, und durch lebhafte Theilnahme daran, jenen Nutzen schaffen, welchen man davon erwartet und jeder Vaterlandsfreund gewiß lebhaft wünscht.

Damit aber dieses Unternehmen um so sicherer bei den, des Lesens periodischer Druckschriften bisher nicht gewohnten Landleuten den gewünschten Anklang finde, ist es nothwendig, daß das Wochenblatt, nebst der Belehrung als dem Hauptzwecke — dem Leser auch zeitweise eine entsprechende Unterhaltung biete. In dieser Beziehung sollen als Nebenrubriken, wie sie das unterstehende Programm zeigt, auch solche Aufsätze darin eine bescheidene Stelle finden, welche Stoff zu einer entsprechenden Unterhaltung bieten.

Der Inhalt der Zeitschrift wird sich demnach auf folgende Hauptrubriken und Unterabtheilungen erstrecken:

- I. Landwirtschaftliches:** alle Zweige der Ökonomie umfassend, mit besonderer Berücksichtigung der Bodencultur, Viehzucht, Obstcultur, des Waldwesens. Auch populäre Aufsätze aus den Hilfswissenschaften der Landwirtschaft, als Naturgeschichte, Botanik, Physik, Thierheilkunde u. dgl. sollen als Nebenrubriken zeitweise hier ihre Stelle finden.
- II. Industrielles,** d. i. ausführliche oder nur skizzirte Mittheilungen über die Fortschritte der Industrie, neue gemeinnützige Erfindungen im Gebiete derselben, sobald dieselben irgend eine praktische Anwendung auf vaterländische Gewerbe oder Landwirtschaft verdienen.
In beiden eben genannten Rubriken sollen nicht bloß Mittheilungen inländischer Erfahrungen, sondern auch die Bekanntmachung auswärtiger, entweder für die unveränderte oder modifizierte einheimische Anwendung geeigneter Versuche und Beobachtungen vorkommen.
- III. Öffentliche Verordnungen, Verlautbarungen und Belehrungen,** die in das Gebieth der Landwirtschaft und Industrie einschlagen.
- IV. Vaterländische Ereignisse** im Gebieth der Ökonomie und Industrie, Denkwürdigkeiten und Skizzen, insofern dieselben in irgend einer Beziehung mit der Tendenz des Blattes stehen.

12
V. Auswärtige auf Krain Bezug habende Nachrichten, deren Inhalt mit der Rubrik Nr. IV, übereinstimmt.

VI. Gemeinnützige Miscellen, Topographien, Biographien und andere Kleinigkeiten heitern, belehrenden oder doch den Geist anregenden Inhaltes.

VII. Fruchtpreise in Krain d. i. eine fortlaufende Marktpreistabelle der zwei bedeutendsten Getreideplätze in Laibach und Krainburg.

VIII. Anzeige neuer slavischer Bücher, nützlicher Werkzeuge u. dgl.

Nach dem vorliegenden Programme erbittet sich die Redaction von Seite der Herren Mitarbeiter die gefällige Mittheilung ihrer schriftlichen Aufsätze, welche, ob sie in krainischer oder deutscher Sprache, vollständig ausgearbeitet oder nur skizzirt eingesendet werden, immer gleich willkommen seyn werden, sobald sie nur möglichst kurz abgefaßt und für Jedermann faßlich dargestellt werden. Gedichte können nur ausnahmsweise und nur solche aufgenommen werden, welche Bezug auf irgend eine der angeführten Rubriken haben.

Was die Sprache anbelangt, wird die Redaction stets bemüht seyn, für allgemeine Verständlichkeit, dabei aber doch für möglichste Sprach- und Schreibrichtigkeit zu sorgen. Übrigens wird sie die Aufsätze sprachkundiger Mitarbeiter unverändert in das Blatt einrücken und immer, wenn es der Verfasser nicht ausdrücklich verweigert, dabei dessen Namen beisetzen. Die Redaction glaubt, bei der in unserer Sprache bestehenden Meinungsverschiedenheiten, dadurch am besten unausbleibliche Bemerkungen zu beseitigen; wird mit Dank jede gegründete Belehrung aufnehmen, das Blatt selbst aber niemals zum Zummelplatz sprachlicher Federkriege hergeben.

Da es, wie schon bemerkt wurde, in der Absicht der Redaction liegt, das Wochenblatt auch unseren slavischen Nachbarn brauchbar zu machen und über diesen Zweck selbst Se. kais. Hoheit der durchlauchtigste Herr Erzherzog Johann in der allgemeinen Versammlung der k. k. Landwirthschaft-Gesellschaft am 24. April d. J. Höchst Ihr Wohlgefallen zu erkennen gaben, so werden auch zeitweise Aufsätze in der illyrischen Orthographie aufgenommen werden, weil dieselbe in allen unsern südlichen Nachbarländern, nicht minder von den Böhmen und Pohlen angenommen ist, auch hierlands bereits mehr Broschüren in dieser Orthographie erschienen sind und diese, wegen ihrer sehr geringen Abweichung von der gewöhnlichen krainischen, so leicht lesbar ist, daß sie jeder Krainer, nach der einmal gegebenen Erklärung, auf der Stelle wird faßen können.

Was die äußere Ausstattung der Zeitschrift betrifft, so erscheint dieselbe auf schönem Bütten-Druckpapier, in groß Quart-Format, mit scharfen großen Lettern in den Hauptrubriken, mit kleinern in den übrigen Notizen.

Jede Mittwoch erscheint eine Nummer von einem halben Druckbogen. Der Preis des Blattes ist in Rücksicht auf den gemeinnützigen Zweck äußerst billig gestellt und beträgt, gegen halb- oder ganzjährige Vorausbezahlung in Laibach ganzjährig 2 fl., halbjährig 1 fl.; durch die k. k. Postämter versendet ganzjährig 2 fl. 30 kr., halbjährig 1 fl. 15 kr. In Laibach pränumerirt man in der Kanzlei der k. k. Landwirthschaft-Gesellschaft, Salendergasse Nr. 195 im 2ten Stocke; auch nehmen alle k. k. Postämter darauf Bestellungen an. Für diejenigen Herren Abonnenten, welche das Blatt nicht durch die k. k. Post beziehen, diene zur Nachricht, daß dasselbe durch den Verleger und Buchdrucker Hrn. Joseph Blasnik, am Raan Nr. 190 im 1sten Stocke ausgegeben und hier abgeholt werden kann.

Zuschriften und Beiträge beliebe man für die Redaction des Blattes an die Kanzlei der k. k. Landwirthschaft-Gesellschaft portofrei einzusenden.

Man ersucht die Pränumeration bei Zeiten machen zu wollen, weil darnach die Mehraufgabe bemessen wird und die Redaction wünscht, allen Abonnenten pünktlich entsprechen zu können; in letzterer Beziehung ist auch eine vollständige Angabe des Namens, Charakters und Wohnortes des Hrn. Abonnenten nothwendig.

Vom perm. Ausschusse der k. k. Landwirthschaft-Gesellschaft in Krain.

Laibach den 1. Mai 1848.

Dr. Bleiweis,

Secretär.